

SPREKENDE GEBOUWEN

VAN PAKHUIS TOT MUSEUM

WAAR AMSTERDAM ARCHITECT DANIEL STALPAERT OPDRACHTGEVER ADMIRALITEIT VAN AMSTERDAM
BOUWJAAR 1656 HUIDIGE BESTEMMING MUSEUM BIJZONDER OOIT ZEEMAGAZIJN NU HUIS VAN DE SCHEEPVAART

TEKST: Ellen Leijser FOTOGRAFIE: Graciela Rossetto

Het is vaste prik. Bij binnenkomst vergapen alle bezoekers zich aan de spectaculaire overkapping van de binnenplaats van het Scheepvaartmuseum.

Architect Liesbeth van der Pol is verantwoordelijk voor de recente, grootscheepse renovatie van het gebouw uit de zeventiende eeuw. Ze vindt het prachtig hoe mensen reageren op het zien van de overkapping. Haar opdracht was er een museum van te maken dat voor verschillende doelgroepen aantrekkelijk is. 'Voor de nautisch geïnteresseerde, zeg maar de ouderwetse museumbezoeker, voor gezinnen met kinderen, en voor mensen die nooit naar een museum gaan.' Met een lach: 'Dan heb je dus eigenlijk drie musea nodig, maar er is maar één gebouw.' Van der Pol dook in de archieven en bestudeerde de originele tekeningen van stadsbouwmeester Daniël Stalpaert (1615-1676). De oorspronkelijke functie van het gebouw was een zeemagazijn. Van der Pol: 'Eigenlijk was het dus helemaal niet geschikt als museum. Het was naar het water toe gericht. Vanuit het pakhuis aan het water werden de schepen gelost. Er was geen grote

entree, er zaten geen trappenhuisen in. En de binnenplaats was aan de achterkant van het pakhuis. Een onaangename plek waar, behalve een paar kanonnen, niets stond. Het was een hersenkraker om er een museum van te maken.' De tekeningen van Stalpaert vertelden Van der Pol dat het oorspronkelijke ontwerp heel doordacht was. 'Het was zeker voor die tijd enorm transparant. Streng geometrisch van opzet, en met mooie zichtassen. Maar het was verwaterd in de loop der tijd. Er zijn balken weggehaald, vloeren gelegd, muren en kamertjes getimmerd, en overal wandjes ingezet. Het was een puinhoop.'

Kloppen en zoeken

De geometrische opzet en de transparante assen heeft Van der Pol in ere hersteld. 'Je kunt nu weer dwars door het gebouw kijken. Vaak hadden we een vermoeden van doorkijkjes. Dan gingen we kloppen en zoeken. Soms was het er, soms niet. Dan maakten we het gewoon. Die brutaliteit moet je wel hebben vinden ik. *You should always beat the master.*

Liesbeth van der Pol heeft het Scheepvaartmuseum in ere hersteld. De vormen van de ramen zijn kenmerkend voor het gebouw. **Rechterpagina:** de spectaculaire overkapping van de binnenplaats van het Scheepvaartmuseum.

De virtuele tentoonstelling Mijn.Expo. Hier kunnen bezoekers zelf aan de slag met het maken van een eigen tentoonstelling, met behulp van deze interactieve tafel en beelden van de collectie van het Scheepvaartmuseum. **Onder:** de kenmerkende trappenhuizen van het Scheepvaartmuseum.

Dat wil niet zeggen dat ik het monument niet respecteer. Integendeel.'

Aan de zichlijnen heeft Van der Pol drie trappenhuizen gekoppeld, op het oosten, noorden en westen. Aan elk van die trappenhuizen bevinden zich twee tentoonstellingsruimten per verdieping.

Bezoekers kunnen dus kiezen waar ze naar toe gaan; in totaal zijn er maar liefst twaalf verschillende tentoonstellingen.

Terwijl wij ademloos naar de glazen overkapping kijken, vertelt Van der Pol het verhaal erachter. 'Ontwerper Laurent Ney heeft zeekaarten uit de zeventiende eeuw gebruikt als inspiratie voor de vorm van de spanten. En dat voel je. Je ziet de kompasrozen met hun verbindende lijnen.

De zeventiende-eeuwse zeekaart zit in de koepel van het dak. Mooier kan toch niet.

Wij waren overrompeld door de schoonheid van deze kap.'

Ze grinnikt even: 'Weet je wat echt geweldig was? Bij de oplevering hebben we met zijn allen op het dak gestaan. Om te feesten. Het was zo prachtig. Iedereen was blij dat het zo mooi gelukt was.'

Met een weids armgebaar wijst ze naar de binnenplaats. 'Dit is nu een publiek plein geworden. Iedereen is welkom. Je kunt hier gewoon naar binnen. Je kunt naar het restaurant, de winkel en de bibliotheek zonder een kaartje te kopen. De begane grond is nu openbaar. Ik vind dat een mooie gift aan de stad.'

Buiten bekijken we de opgeknapt gevel.

'Het zag er gelig en vlekkerig uit. Met een dunne silicaatoplossing hebben we de gevel metertje voor metertje met een blokkwast bijgekleurd.' De huid van het Scheepvaartmuseum 'leeft' weer.

De gevel is ook opnieuw geordend. In de loop der jaren waren er luiken en ramen weggehaald en bijgekomen. 'Deze nieuwe ordening past beter bij de geometrie van Stalpaert. De rust in de gevel is terug.'

Verborgene schoonheid

De gewelven van het museum zijn een attractie op zich. 'We hadden op tekeningen gezien dat er gewelven onder de binnenplaats zaten, maar het was niet duidelijk waarvoor ze gebruikt werden, of ze er überhaupt nog waren. Dus we zijn gaan zoeken en boren. We troffen de gewelven aan de buitenkant aan. We hebben een gat gemaakt, zijn er doorheen gegaan en in de blubber terechtgekomen. Ik vond het een verborgen schoonheid en dus hebben we ze toegankelijk gemaakt. Die sfeer is zo uniek. Moet je nagaan, je bent dus in de fundering van een zeventiende-eeuws gebouw. Dat kan nergens.'

Ze is een moment stil en zegt dan: 'Ik zit wel op te scheppen over het gebouw. Je hoeft me niet te vragen of ik trots ben, dat is wel duidelijk... Maar ja, ik houd ontzettend van dit gebouw.' ☺

www.hetscheepvaartmuseum.nl